

**Извештај о остваривању
Програма управљања
Специјалним резерватом природе
„Селевењске пустаре”
за 2021. годину**

Палић, децембар 2021. године

Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ ИЗВЕШТАЈ

о остваривању Програма управљања за 2021. годину

УВОД

Главни циљеви и задаци

Дефинисани су Планом управљања СРП „Селевењске пустаре“ 2012–2021 (Сагласност Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања бр. 353–02–936/2012–03) и Годишњим програмом управљања СРП „Селевењске пустаре“ за 2021. годину (Сагласност Министарства заштите животне средине бр. 353–02–02277/2020–04 од 22.12.2020. године). Програм је реализован у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03–2694/2 од 12.11.2020. године.

- Ревизија заштићеног подручја уз иновирање просторног концепта заштите (повезивање субјединица Резервата еколошким коридорима и новим будућим заштићеним подручјем у општини Кањижа – „Кањишки јараши“ - <https://www.ekologija.gov.rs/obavestenje-o-postupku-pokretanja-zastite-predelazetnih-odlika-kanjiski-jarasi/>).
- Развијање и унапређивање чуварске службе. Даље развијање рада службе кроз потребно опремање, додатну едукацију чувара (административни и технички аспекти бележења догађања на терену, картографске обуке, обуке у препознавању заштићених и инвазивних врста) од стране стручне службе.
- Приоритетне мере активне заштите природе и ревитализација угрожених станишта строго заштићених врста (локалитети у субјединицама *Селевењска шума* – чишћење и одржавање чистина – станишта црвене стежице (*Alkana tinctoria*), пешчарске перунике (*Iris arenaria*) и шарене перунике (*Iris variegata*), мразовца (*Colchicum arenarium*) – од зарастања, заштита угрожених врста као нпр. модроврана (*Coracias garrulus*), грабљивица, утина (*Asio otus*) – кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia“; локалитети *Воловски пашињак*, *Дегелица* и *Лофеј* ревитализација влажних ливада организацијом и реализацијом кошења и сузбијања трске у сарадњи са локалним становништвом) као наставак вишегодишњих активности.
- Наставак развијања традиционалних видова коришћења ресурса у циљу смањења деградационих процеса, а истовремено развоја одрживог коришћења природних ресурса кроз рад стручне и чуварске службе (организација и надзор кошења, организација и надзор испаше, организација и надзор сече трске).
- Наставак и успостављање нове сарадње са корисницима подручја – чуварском и стручном службом Јавног предузећа „Војводинашуме“, локалним становништвом и локалном самоуправом у Кањижи у одрживом коришћењу простора Резервата кроз рад чуварске и стручне службе (пољопривредно земљиште, поштовање услова заштите природе).
- Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно туристичких садржаја уз даље уређивање Визиторског центра Лудах (израда нових изложбених сегмената).

Главни резултати

Реализација наведених група задатака се одвијала континуирано и предвиђене активности, које су директно поверене управљачу, су у већој мери реализоване. Активности које су више зависиле од других институција – конкретно Завода за заштиту природе – ревизија концепта заштите – нису реализоване. Имајући у виду да су наведене активности које управљач спроводи током целе године и то у оквиру вишегодишњег периода, очекујемо наставак реализације и заокруживање задатака и у наредним годишњим циклусима. Додатно, због недостатка средстава неке од планираних активности уопште се нису реализовале односно реализоване су друге активности на основу других извора финансирања, конкурса итд.

И даље је приметан исти тренд у реализацији активности – најмање се радило на ревизији заштићеног подручја, у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме. Управљач је био активан на терену у вези са овом групом задатка – појачан је мониторинг и праћење стања, а све у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату. Значајно је напоменути да је и током 2021. године, број истраживача који су истраживали ово заштићено подручје, значајно повећан.

Такође је уочљив тренд побољшања у делу који се односи на увођење традиционалних видова коришћења заштићеног подручја, а у циљу смањења деградационих процеса и истовремено развоја одрживог коришћења. Настављено је са праксом укључивања локалног становништва у реализацију активних мера заштите, као вида традиционалног коришћења делова заштићеног подручја (углавном се то односи на испашу, кошење и традиционалне начине сече трске).

У функцији колаборативног управљања, настављена је добра сарадња са општином Кањижа у вези са пољопривредним земљиштем (закуп и лицитације пољопривредног земљишта у Резервату) и пољочуварске службе, али у мањем обиму (стручна служба управљача пружа информације у вези са катастарским парцелама у заштићеном подручју, тумачи услове заштите природе, чуварска служба сарађује на терену са пољочуварском службом општине Кањижа). Са Градом Суботица је настављена сарадња у вези са коришћењем пољопривредног земљишта и услова заштите природе. Конкретније: активности на обиласку терена са потенцијалним закупцима, показивању локације за спровођење активности, као и тумачењу режима заштите природе у оквиру заштићеног подручја. Активности на обиласку терена са закупцима земљишта – утврђивање положаја катастарских парцела у односу на режиме заштите природе, као и тумачење елемената услова заштите природе. Обиласци терена са представницима градских служби – обилазак одређених локација на заштићеном подручју. Стручна помоћ у вођењу евиденције и базе података са катастарским парцелама пољопривредног земљишта у државној својини у заштићеним подручјима. Координисање чуварске и стручне службе у активностима и комуникација са корисницима и закупцима. Стручна помоћ у активностима на праћењу стања и поштовању услова заштите природе, све у складу са обавезама из члана 57, 68 и 110 Закона о заштити природе. Припрема информација о специфичним условима заштите природе.

База података која обједињује чување, мере активне заштите природе и мониторинг – праћење стања популација заштићених и строго заштићених таксона – се развила у један систем који значајно олакшава рад управљача на заштићеном подручју и свих субјеката који су у директној, или индиректној вези.

Услови рада

Јавно предузеће „Палић–Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и СРП „Селевењске пустаре“. Основна делатност Предузећа је заштита природе.

Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић – Лудаш“ организован је у функцији обављања управљачких послова на заштићеним подручјима. Стручна служба задужена је за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и стручни и организациони надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и спровођења мера активне заштите природе. У оквиру стручне службе се, такође, обављају послови сарадње са корисницима и власницима катастарских парцела у заштићеном подручју. Обављају се и послови презентације и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Активности на опремању Визиторског центра Лудаш у Хајдукову, који је поред пријема посетилаца и едукације и у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици (током летњих месеци) одвијају се у континуитету.

Служба за заједничке послове Јавног предузећа „Палић–Лудаш“ (са седиштем на Палићу) обавља опште послове (менаџмент, финансије, набавке). Евидентан је тренд све веће децентрализације сектора заштите природе, будући да се велики део послова који се односи на финансије и набавку за потребе реализације годишњих програма управљања, управо налаже овом сектору.

Тренутно је у Сектору заштите природе запослено 11 лица, од којих су 3 са ВСС – VII степен, 3 са ВСС – VI степен, 4 са ССС – IV, а 1 је НСС. Управљач задовољава све критеријуме у односу на Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник РС“ број 85/2009) и има организовану чуварску службу са руководиоцем чуварске службе. Напомињемо да двоје колега (ВСС – VI степен) обављају послове из своје надлежности за цело предузеће, а не само за сектор заштите природе.

Делатност Сектора заштите природе се финансира преко наменских средстава из буџета Града Суботице и путем конкурса за суфинансирање Републике Србије и накнада за коришћење заштићеног подручја. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју и у догледном периоду се не очекује неки значајнији помак. Највећа сметња је забрана запошљавања у јавном сектору и, сходно наведеном, недостатак стручног кадра који би био укључен у пројекте израде екотуристичких програма, као и у њихову реализацију. Потражња је велика и значајно превазилази капацитете управљача. Процењено је да би, у случају развоја наведених програма, број посетилаца могао да се удесетостручи. Свакодневно се јављају заинтересоване школе, факултети и разне организоване групе, које се интересују за програме и боравак у заштићеном подручју, међутим – управљач, због малог броја запослених, нема начина да посете реализује. Ниво реализације посета у 2021. години би изискивао прековремени и волонтерски рад запослених код управљача, иако је на снази у одређеном делу године била Уредба о сузбијању и спречавању ширења заразне болести COVID19. Током 2021. године је забележен велики прилив посетилаца из Србије, али је управљач у мањем обиму организовао вођење група, наплату улазница, а чуварска служба је у мањем обиму ишла у пратњи посетилаца, због наведене Уредбе Владе Републике Србије, као и због других обавеза на терену.

Разлози због којих се програм и остварени резултати евентуално разликују

Годишњи програм управљања заштићеним подручјем Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ је већим делом реализован, како кроз средства потраживана за реализацију Програма управљања од надлежног Министарства, тако и кроз средства која су реализована у односу на одлуку о накнадама за коришћење заштићеног подручја.

Имајући у виду да Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ поред СРП „Селевењске пустаре“ управља са још четири заштићена подручја (око 7500 ha укупне површине), постојећа кадровска структура није задовољавајућа (недовољан број стручних сарадника потребних профила, као и неговатеља животиња са адекватном стручном спремом) и то отежава рад у сектору, односно реализацију годишњих програма управљања заштићеним подручјима. За успешно функционисање управљача, **неопходно би било да за СРП „Селевењске пустаре“ постоји посебан стручни сарадник одговарајућег профила који би радио на координацији реализације програма управљања и који би управљао пројектима на овом заштићеном подручју.** Као и код развоја едукативних програма и екотуристичких садржаја, у догледном периоду се не очекује неки значајнији помак. Највећа сметња је забрана запошљавања у јавном сектору и, сходно наведеном, недостатак стручног кадра, чувара и неговатеља животиња. Развојем нових садржаја, како кроз своје програме, пројекте и активности, тако и кроз разне међународне пројекте, управљач шири дијапазон својих активности и обим послова. И током 2021. године се јасно видела диспропорција у односу броја реализованих ставки из пројеката и броја ангажованих – запослених лица код управљача. У наредном периоду, у случају да не дође до неких измена, јасно је да ће управљач неке од својих делатности морати да укине.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

1.1. Чување

1.1.1. Начин рада чуварске службе

Чување и надзор у СРП „Селевењске пустаре“ је континуиран задатак у циљу превентивне заштите природних вредности и њихових станишта. Спроводи га је чуварска служба у сарадњи – кроз колаборативно управљање – са осталим корисницима простора (у координацији са њиховим чуварским службама):

- Пољочуварска служба општине Кањижа (више извршилаца)
- Ловочувар Удружења ловаца Кањижа – Ловачко друштво „Хоргош“
- Чуварска служба ЈП „Војводинашуме“ – шумари и ловочувари

Чувари заштићеног подручја су током године надгледали спровођење режима заштите природних вредности, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора као и посетилаца „Селевењске пустаре“. О свим предузетим мерама и променама насталим у Резервату чувар је извештавао континуирано кроз теренски дневник. Стручна служба је континуирано пратила стање, обавештавала кориснике о неопходности заустављања започете активности која није у складу са мерама заштите (легитимисано је једно лице, прегледано је 2 простора; нису одузимани предмети; изрицане су две забране радова и издата су два налога за враћање у претходно стање).

Настављено је са системским праћењем спровођења услова заштите природе у сарадњи са инспекцијом – укупно 11 решења о условима заштите природе.

Рад чуварске службе је делом суфинансиран средствима Министарства заштите животне средине по уговору број 401-00-418/2021-04 од 23.03.2021. године и делом из сопствених средстава.

Реализована средства за бруто зараде чувара				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	720.000,00	660.000,00	100	Чуварска служба управљача
Буџет јединице локалне самоуправе	0,00	78.100,00		
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	182.687,00	157.486,56		
Укупно	902.687,00	895.586,56		

Настављено је са радом на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић–Лудаш”. Показало се да се основни циљеви успостављања базе – повећана ефикасност праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, успешно реализују.

Чувар на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ – је Левенте Секереш – који не поседује положен стручни испит за чувара заштићеног подручја – будући да у тренутку организовања стручног испита за чуваре заштићеног подручја које организује министарство, још увек није имао права за полагање (годину дана радног искуства). Чување је обављао заједно са другим чуварима заштићених подручја кроз организовану чуварску службу. Чувар не поседује израђену службену легитимацију чувара заштићеног подручја у складу са Правилником о службеној одећи, односно униформи чувара у националним парковима и заштићеним подручјима („Службени гласник Републике Србије“ број 105/2020). За потребе обиласка терена се користило теренско возило „Лада – Нива“ и делом пешке.

Током 2021. године, стручна служба управљача је континуирано радила на пословима управљања заштићеним подручјем кроз: израду Плана управљања заштићеним подручјем Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ за период 2022 – 2031“ године; израду Програма управљања за 2022. годину, извештаја о остваривању програма управљања за 2021. годину, месечних извештаја о остваривању програма управљања, израду пројеката мера активне заштите (ревитализација влажних ливада и степских фрагмената), програма динамике активности на управљању популацијама строго заштићених врста, издавањем разних сагласности, одобрења, писањем пријава надлежној инспекцији и друго.

Рад стручне службе је делом суфинансиран средствима Министарства заштите животне средине по уговору број 401-00-418/2021-04 од 23.03.2021. године (бруто зараде), а делом средствима града Суботице.

СРЕДСТВА ЗА БРУТО ЗАРАДЕ ОСТАЛОГ ОСОБЉА ЗАПОСЛЕНОГ КОД УПРАВЉАЧА				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализован а средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	80.000,00	80.000,00	100	Стручна служба Управљача
Буџет јединице локалне самоуправе	620.100,00	521.900,00		
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	601.578,00	686.777,92		
Укупно	1.301.678,00	1.288.677,92		

За обилазак овог заштићеног подручја се користило возило „Лада – Нива“, које је купљено из средстава субвенција Министарства. Додатно, теренско возило (Great Wall), се почетком године користило и за потребе обиласка овог терена и чувања заштићеног подручја, међутим, у међувремену је стављено у процедуру отписа возила.

1.1.2. Опремљеност

Управљач располаже смештајним капацитетима за боравак и рад стручне и чуварске службе – Визиторски центар „Лудах“ у Хајдукову. Поред канцеларијског простора, постоји и изложбени простор, сала за предавања за 50 учесника и смештајни капацитет у поткровљу. Поред наведеног, управљач поседује и истраживачку станицу, која је у прилично лошем стању (објект који се надовезује на Визиторски центар). За обилазак и чувања овог заштићеног подручја се користило теренско возило (Лада „Нива“) и у почетном делу године – теренско возило (Great Wall).

Реализована је набавка резервних делова за теренска возила, трошкови регистрације, атест за гас и трошкови горива за рад чуварске службе што је реализовано средствима Министарства заштите животне средине по уговору број 401–00–418/2021–04 од 23.03.2021. године, као и средствима која су приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја.

СРЕДСТВА ЗА ОСТАЛЕ ТРОШКОВЕ ЧУВАРСКЕ СЛУЖБЕ – гориво, регистрација возила, одећа, обућа, опрема возила				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализован а средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	300.000,00	0,0	100	Управљач
Сопствени приходи од обављања делатности	100.000,00	323.665,39		
Буџет јединице локалне самоуправе	0,00	462.921,66		
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	333.311,00	0,00		
Укупно	733.311,00	786.587,05		

1.1.3. Обука

Настављена је обука чувара ради примене прописа у складу са Законом о заштити природе и другим законима. Ова обука се реализује континуално. Обуку је реализовала стручна служба управљача у оквиру свог редовног посла, као и надлежна инспекција приликом редовне контроле управљача.

И током 2021. године је наша чуварска служба у више наврата учествовала у обуци и теренском раду чуварске службе Националног парка „Кишкуншаг“ (Мађарска) кроз активности на нашем заштићеном подручју и у Мађарској у Националном парку „Кишкуншаг“. Теме у оквиру обуке су се делом односиле на рад на терену – вођење теренских белешки и поступање са прекршиоцима на терену. Представници управљача – стручне и чуварске службе су присуствовали и разним семинарима и предавањима у вези са очувањем/ ревитализацијом слатина, влажних и сувих ливада са испашом стоке (воденим биволима и сивим – подолским говечетом).

Управљач је организовао више интерних обука за запослене у сектору заштите природе – употреба ГПС уређаја, употреба и унос података у базу података, руковање пловилом (веслање и возња моторног чамца), а поновљена је и обавезна обука за заштиту на раду и противпожарну заштиту.

Током новембра месеца 2021. године, више од 10 представника стручне и чуварске службе Националног парка „Кишкуншаг“ је учествовало у теренским активностима на нашем заштићеном подручју (бројање хумки слепог кучета у ПИО „Суботичка пешчара“) и том приликом реализовало обуку запослених код управљача за употребу ГПС уређаја, коришћење програма за унос података. Иако у мањем обиму, због пандемије и ограничења кроз уредбе са обе стране границе, чуварске и стручне службе оба управљача су се посећивале и реализовале обуку.

Чуварска служба управљача је учествовала на семинарима – обукама – обележавање Међународног дана чувара природе, који се ове године одржавао у заштићеном подручју Предео изузетних одлика „Вршачке планине“. Такође, чувари су учествовали и на обуци у СРП „Горње подунавље“ током децембра месеца.

1.2. Одржавање

1.2.1. Управљање отпадом

Спроводиле су се уобичајене активности на одржавању реда и чистоће на одређеним локацијама: код срушене Шумске куће (периодично током године) и дуж едукативних стаза. Ове активности (организовање, сакупљање и одношење) реализовала је чуварска служба током редовних обилазака терена и повремено у сарадњи са другим службама предузећа. Током године нису организоване активности на заједничком сакупљању отпада са представницима невладиних организација и разних удружења.

Количина отпада се значајно повећала услед кретања и боравка миграната у заштићеним подручјима према Републици Мађарској (ПИО „Суботичка пешчара“ и СРП „Селевењске пустаре). Због наведеног се појавила и потреба санирања штете која је настала на стаништима природних реткости услед боравка великог броја људи у дужем периоду. Штета је санирана, тачније, кошењем и спречавањем пролажења су се наведена станишта већим делом ревитализовала, уз, наравно, појачано присуство чуварске службе на терену. Такође, отпад који је сакупљан у континуитету од стране чуварске службе, допремљен је до сабирног центра који се налази на Палићу, одакле је даље преузела надлежна комунална служба. Напомињемо да је количина отпада

значајно већа у односу на претходне године и да управљач више нема начина да свакодневно уклања смеће и демолиране едукативне табле, већтачке дупље за птице и делове мобилијара, које се свакодневно генерише у великој количини.

Активности су делом суфинансиране из сопствених ресурса.

СРЕДСТВА СУ НАМЕЊЕНА ЗА ОДВОЗ/ТРАНСПОРТ СМЕЋА, КУПОВИНУ ЦАКОВА И ЗАШТИТНИХ РУКАВИЦА				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	160.000,00	0,00	92	ЈКП ЧИСТОЋА И ЗЕЛЕНИЛО
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	40.000,00	131.793,00		
Укупно	200.000,00	131.793,00		

1.2.2. Одржавање постојећег мобилијара

Током 2021. године нису реализовани радови на обнављању уништених инфо табли дуж едукативних стаза, будући да, док се не успостави системско решење – наведене активности би могле да се реализују свакодневно.

СРЕДСТВА ЗА ОДРЖАВАЊЕ ПОСТОЈЕЋЕГ МОБИЛИЈАРА				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	160.000,00	0,00	0	Управљач
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	40.000,00	0,00		
Укупно	200.000,00	0,00		

1.2.3. Обележавање

Обележавање овог заштићеног подручја је реализовано протеклих година у складу са Правилником за обележавање заштићеног подручја), као и обнова табли забране улаза/ приступа. Током 2021. године није реализовано обележавање овог заштићеног подручја, осим појединачних случајева поправки, фарбања и враћања на претходно место (приликом извале услед природних непогода и деловања вандала).

СРЕДСТВА ЗА ОБЕЛЕЖАВАЊЕ				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	218.400,00	0,00	0	Управљач
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	134.600,00	0,00		
Укупно	353.000,00	0,00		

1.2.3 Заснивање и успостављање базе података (катастар, ГИС и др.)

Настављено је са уносом података у базу која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређење рада управљача. У циљу ефикаснијег праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, наставила је са радом и база података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић–Лудаш” у виду чувања свих релевантних података (база локација, база фотографија).

База је и ове године допуњена великим бројем фотографија заштићеног подручја, ретких и угрожених врста. Поднет је један захтев покретање прекршајног поступка – нарушавање режима заштите II степена. Пријаве надлежној инспекцији и кривичне пријаве нису подношене. ГПС – опрема, којом Управљач располаже, је повећала квалитет постојеће базе података, јер се сада, осим фотографија, запажања и других релевантних података, уносе и тачне географске координате места на коме се налази популације ретких врста, као и величина популације и њен просторни распоред. Настављена је пракса повезивања теренских белешки чувара (теренски дневник), теренске пријаве, пријаве надлежној инспекцији, фотографија недозвољене активности и тачних координата места (степен заштите) на ком се десила предметна недозвољена активност у једну целину. Показало се да то значајно повећава квалитет рада и убрзава ток процедуре. Проблем за унапређивање ове функције је, свакако, недовољан број кадрова одговарајуће стручне спреме, недовољног броја стручног људства за обраду ових података и недовољна фреквенција излазака на терен у функцији мониторинга (због других обавеза и недовољног броја (стручних) кадрова).

База се показала као врло корисна, с обзиром да су сви елементи који су нам неопходни за припрему реализације одлуке о накнадама, унети. Конкретно – сви релевантни подаци који су потребни за наплату код различитих субјеката су квантификовани (електроводови, телефонска инфраструктура, водопривредни објекти, гасовод). Управљач у континуитету користи „NaturaList“ базу, бесплатну апликацију Google Play. Сви подаци се, након уноса, преузимају у форми табеле.

Настављени су информатички радови у оквиру Географско – Информационог Система (GIS). Настављено је са прикупљањем и усклађивањем потребних елемената система (рачунари, картографија, катастарски подаци и пратеће информације). Кроз сарадњу са Националним парком „Кишкуншаг“ чуварска и стручна служба је добила велику подршку (у смислу активности на терену и обуке у раду са одређеним програмима). Активности су се реализовале из сопствених средстава.

За ефективни рад управљача потребно би било да се на нивоу државе изради обједињени ГИС систем, да се дефинише начин уноса података, типови аутпута, итд. (пример таквог система – део који је доступан свим заинтересованим корисницима – у Мађарској <http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm>).

Средстава за ову намену је обезбедила Градска управа Града Суботице, кроз посебан програм.

Средства су намењена за годишњу накнаду за коришћење АГРОС сервиса (Trimble Pivot Platform софтвера) за креирање корекција (GPS/GLONASS) током мерења са GPS апаратом Trimble Geo 7 (до центиметарске тачности) и набавку софтвера GRIDER за трансформацију координата				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализован а средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	85.000,00	0,00	92	Агрос таксе
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	139.000,00	0,00		
Укупно	224.000,00	0,00		

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно–историјским вредностима

- Током 2021. године Управљач није радио на управљању културно–историјским вредностима у СРП „Селевењске пустаре“. Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица је протеклих година реализовао активности у вези са археолошким рекогносцирањем терена на подручју СРП „Селевењске пустаре“ – обилазак терена и прикупљање површинских археолошких налаза. Обилазак терена се обављао у оквиру пројекта „Археолошка мапа северне Бачке“ и подржан је од стране Министарства културе и информисање Републике Србије.
Управљач је у јануару 2021. године доставио дописе – информације Међуопштинском заводу за заштиту споменика културе да је уништена и срушена „Шумарска кућа“ у Селевењској шуми – објекат под претходном заштитом – културно добро. Такође, управљач је доставио и информацију да је стари магацин за жито – објекат који представља заштићено културно добро – а налази се у заштитној зони овог заштићеног подручја – у врло лошем стању, услед демолирања од стране миграната који тамо бораве у великом броју. Одговор Завода управљач није добио, нити су примећене било какве активности на терену.

3. Управљање природним ресурсима

3.1. Мониторинг – праћење стања

И током 2021. године се у континуитету одвијао мониторинг станишта заштићених и строго заштићених врста. Предмет мониторинга у СРП „Селевењске пустаре“ су већином птице (36 таксона) и знатно мањи број биљних таксона (4), сисара (3 таксона), рибе (1 таксон), гмизавци (1 таксон) – према *Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*.

И по овом основу је настављена сарадња са Националним парком „Кишкуншар“ из Мађарске – радило се на униформисању система мониторинга у смислу појачаног праћења стања таксона који се у Мађарској налазе на листи Natura 2000 врста. Утврђене су значајне врсте које се налазе са обе стране границе и активности су се реализовале у складу са предвиђеним планом и динамиком праћења популација наведених врста. У Србији још увек не постоји јединствена листа Natura 2000 врста,

али ми очекујемо да ће велики број врста које смо дефинисали ући на будућу листу. У случају да, ипак, неке врсте не уђу – свакако ћемо имати податке о врстама које се налазе на листи заштићених и строго заштићених врста – *Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*. Током 2021. године, спорадично су долазили истраживачи, махом сарадници Природњачког музеја из Београда и обављали мониторинг и картирање неких таксона за које је планирано да уђу на листу Natura 2000 врста, тј. да буду предлог листе за Србију.

Настављено је праћење станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе. Настављено је праћење распрострањења неких инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*), као и тренд распрострањења у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Rbr.	Naziv	Narodni naziv (srpski)	IUCN
1	<i>Astragalus dasyanthus</i>	kozina	
2	<i>Centaurea sadlerana</i>	zečina, kozja brada	
3	<i>Cirsium brachycephalum</i>	kratkoglavica palamida	Least Concern – LC
4	<i>Colchium arenarium</i>	peščarski mrazovac	Least Concern – LC
5	<i>Iris arenaria</i>	peščarska perunika	
6	<i>Plantago schwarzenbergiana</i>	Švarcenbergova bokvica	
7	<i>Sedum hillebrandtii</i>	panonski jarić	
8	<i>Taraxacum serotinum</i>		
Insecta			
1	<i>Colias myrmidone</i>		
2	<i>Isophya costata</i>		
3	<i>Lycaena dispar rutila</i>		
4	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	močvarni mravnik	Near Threatened – NT
Ihtiofauna			
1	<i>Misgurnus fossilis</i>	čikov	Least Concern – LC
Batrahofauna			
1	<i>Hyla arborea</i>	gatalinka	Least Concern – LC
2	<i>Pelobates fuscus</i>	žaba češnjača	Least Concern – LC
3	<i>Rana dalmatina</i>	šumska žaba	Least Concern – LC
4	<i>Triturus dobrogicus</i>	podunavski mrmoljak	Near Threatened – NT
Herpetofauna			
1	<i>Emys orbicularis</i>	barska kornjača	Lower Risk/near threatened – LR/NT
Ornitofauna			
1	<i>Alauda arvensis</i>	poljska ševa	Least Concern – LC
2	<i>Anthus campestris</i>	stepska trepteljka	Least Concern – LC
3	<i>Athene noctua</i>	kukumavka	Least Concern – LC
4	<i>Circus pygargus</i>	eja livadarka	Least Concern – LC
5	<i>Coracias garrulus</i>	modrovrana – zlatovrana	Near Threatened – NT
6	<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica	Least Concern – LC
7	<i>Falco tinnunculus</i>	vetruška	Least Concern – LC

8	<i>Falco vespertinus</i>	siva vetruška	Near Threatened – NT
9	<i>Hirundo rustica</i>	seoska lasta	Least Concern – LC
10	<i>Jynx torquilla</i>	vijoglava	Least Concern – LC
11	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	Least Concern – LC
12	<i>Lanius minor</i>	sivi svračak	Least Concern – LC
13	<i>Merops apiaster</i>	pčelarica	Least Concern – LC
14	<i>Oenanthe oenanthe</i>	obična beloguza	Least Concern – LC
15	<i>Perdix perdix</i>	jarebica	Least Concern – LC
16	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	Least Concern – LC
17	<i>Tringa totanus</i>	crvenonogi sprudnik	Least Concern – LC
18	<i>Upupa epops</i>	pupavac	Least Concern – LC
19	<i>Vanellus vanellus</i>	vivak	Least Concern – LC
Teriofauna			
1	<i>Apodemus agrarius</i>	prugasti miš	Least Concern – LC
2	<i>Cricetus cricetus</i>	hrčak	Least Concern – LC
3	<i>Erinaceus europaeus</i>	jež	Least Concern – LC
4	<i>Lutra lutra</i>	vidra	Near Threatened – NT
5	<i>Muscardinus avellanarius</i>	puh lešnikar	Least Concern – LC
6	<i>Mustela eversmannii</i>	stepski tvor	Least Concern – LC
7	<i>Nannopalax leucodon</i>	slepo kuće	Data Deficient – DD
8	<i>Plecotus austriacus</i>	ljiljak	Least Concern – LC
9	<i>Sicista subtilis</i>	stepski skočimiš	Least Concern – LC
10	<i>Spermophilus citellus</i>	evropska tekunica	Vulnerable – VU

Током 2021. године није било активности на мониторингу ситних глодара – координатор ове активности је чувар заштићеног подручја – Иван Ласло Пајић, услед великог броја других обавеза.

Рађен је и мониторинг станишта ливадске линцуре (*Gentiana pneumonanthe*) на локалитету Се05 – „Селевењска шума“ и евидентирано је цветање.

Наставио се мониторинг станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе из Новог Сада, поготову у циљу успостављања што боље полазне основе за предстојећу ревизију овог заштићеног подручја (у смислу граница и режима заштите).

Наставило се и праћење распрострањења инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*) – тренд распрострања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

МОНИТОРИНГ: Клопке, осигурање дрона, фотоапарат, тример				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализован а средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	88.900,00	0,00	100	Управљач
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	38.100,00	124.708,50		
Укупно	127.000,00	124.708,50		

3.2. Реинтродукција и реколонизација

У сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia” настављене су активности на програму „Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” – током године су евидентирани гнездећи парови модровране на подручју Резервата – укупно 22 пара у вештачким дупљама. У дупљама су прстеновани младунци – укупно 70 јединки, а маркирано је и 5 одраслих примерака. Евидентирана су два нова налаза. На жалост, на терену је крајем године евидентирано да је велики број вештачких дупљи уништен и да оне нису на локацији на којој су постављене. Претпоставка је да су кориштене као огревно дрво. Такође, уочено је да је и велики број вештачких дупљи (готово све) које су постављене за пупавца (*Urica europis*), такође уклоњене и нису на локацији на којој су биле постављене.

Удружење „Riparia“ ове активности финансира кроз своје пројекте. Управљач учествује кроз надзор чуварске службе и пратњу на терену и кроз надзор активности од стране стручне службе (контрола услова заштите природе борј 03–372/2 од 24.03.2015.). Такође, управљач је великим делом дао допринос – у финансијском смислу – за израду вештачких дупљи за модровране током 2020. године. Наведене дупље (100 комада) су постављене на три заштићена подручја почетком 2021. године.

Локалитет на ком су током 2013. године успостављени услови за гнежђење пчеларице (*Merops apiaster*) и ласте брегунице (*Riparia riparia*) – Лофеј – лесни одсек – се и ове године одржавао и пратило се успостављање гнездилишне популације. Током редовних облиаска терена чуварска служба је пратила стање лесног одсека. Ове године нису евидентиране рупе, само су евидентирани гнездећи парови пчеларице (*Merops apiaster*).

Није се реализовало постављање додатних вештачких гнезда за орлове (белорепан – *Haliaeetus albicilla* и крсташ – *Aquila heliaca*) на локалитетима у II степену заштите због недовољних средстава, од стране управљача, али се пратило стање постављених платформи за гнежђење крсташа од стране Друштва за заштиту и проучавање птица Србије. Наставило се праћење гнежђења, примећено је присуство наведених врста око локација где су постављена гнезда у 2016. години, али се, нажалост, ни ове године нису гнездиле.

Све активности из овог поглавља су се финансирале из сопствених средстава управљача и ресурса Удружења.

3.3. Рекултивација

Предвиђено је да део тршњака у депресијама појединих субјединица резервата се током зимских периода сече у циљу рекултивације. То је традиционалан начин коришћења трске у резервату у сарадњи са локалним становништвом и осталим заинтересованима.

Управљач је израдио *Програм управљања тршњацима за период 2021 – 2025 година* – рошење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 03 бр. 019–19/2 од 10.02.2021. године.

Активности су се реализовале на основу добијених услова заштите природе (број 03 бр. 019–19/2 од 10.02.2021. године за период 2021–2025. године), при чему је стручна служба одредила локације (делови субјединице Лофеј на укупно око 5 хектара, део субјединице Траћик на укупно око 10 хектара) и услове како се може сећи. Чуварска служба обавља организацију и надзор ових активности.

У сезони 2020/2021. није било заинтересованих. Рок за реализацију активности (за сезону 2021/2022) по наведеним условима заштите природе је 28. фебруар 2021. године.

Активности су се финансирале из сопствених ресурса.

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00	10.000,00	100	Управљач
Укупно	50.000,00	10.000,00		

3.4. Ревитализација и мере активне заштите природе

Као редовна активност, наставила се ревитализација на локалитету станишта влажних ливада (Лофеј, Траћик 1 ха). Реализује се спровођењем мера активне заштите природе – кошењем ливада, кошењем тршњака у току зиме и током вегетације. Активне мере организује и контролише чуварска служба управљача, а делом се реализује у сарадњи са локалним становништвом и у складу са Условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број 03–1367/2 од 11.08.2017. године и број 03–93/3 од 06.03.2015. за период 2015–2019. године).

Мере активне заштите су се спроводиле током целе године и у складу са Условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број 03–2019/4 од 11.10.2016.) и то сузбијање инвазивних алохтоних врста (циганско перје, кисело дрво) – локалитет Селевењска шума (одељење 3/чистина 3, одсек ц,е и одељење 2/чистина 1,2, одсек а,б).

Радове је обављала чуварска служба и локално становништво. Активност је суфинансирана из сопствених средстава.

Мере активне заштите природе – кошење и тарупирање пешчарских шумских чистина – су реализоване и, већ непосредно по реализацији је уочено да је пешчарски мрзовац (*Colchicum arenarium*) почео да цвета на деловима где је већ готово тарупирање, док се на густим деловима који још нису тарупирани – уопште није појавио. Такође, на локацијама где је тарупирано – појавио се велики диверзитет гљива.

Чуварска служба је током године обилазила ово заштићено подручје са представницима чуварске службе Националног парка „Кишкуншаг“ у циљу евидентирања повољних станишта за биљку – *Gladiolus palustris* (мочварна сабљичица). Са друге стране границе, у Мађарској, врста је евидентирана, али код нас до сад још није.

Спроводиле су се и даље мере заштите орнитофауне (постављање дупљи, зимска исхрана, одржавање мира у Резервату током репродукције и миграције). Ове активности се реализују кроз сарадњу и програме Удружења љубитеља природе „Riparia“.

СРЕДСТВА СУ НАМЕЊЕНА: гориво за алате, додатна опрема и алати				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	175.000,00	0,00	100	Управљач
Укупно	175.000,00	0,00		

3.5. Пројекти и програми у области шумарства

Пар година уназад, корисник Селевењске шуме, са површином од 85,15 ha је Јавно предузеће „Војводинашуме“. Корисник је израдио нову Посебну основу за газдовање шумама. Током године је управљач у више наврата био у контакту са представницима наведеног предузећа, у циљу достављања података који се односе на локације заштићених и строго заштићених врста биљака, животиња и гљива (локације гнезда птица и дупљи слепих мишева, површине на којима се налазе популације биљака и слично).

У сарадњи са Корисником Селевењске шуме, Управљач је у циљу активне заштите станишта заштићених врста, што су углавном биљне врсте пешчарских станишта на чистинама унутар шуме, обављао одређене активности чишћења да станишта не обрасту дрвенстим врстама, углавном неаутохтоних врста (кисело дрво, копривић, багрем) кроз организовање сакупљања грања и чишћења подраста на одређеним површинама.

3.6. Пројекти и програми у области ловства

Лов је на подручју СРП „Селевењске пустаре“ забрањен. Током године је у више наврата стручна и чуварска служба управљача комуницирала са Ловачким удружењем „Суботичка пешчара“ које делује на подручју заштитне зоне резервата. Уочене су значајне неправилности – храњење дивљачи на стаништима заштићених и строго заштићених врста (у оквиру заштићеног подручја). Представници Ловачког удружењем „Суботичка пешчара“ су поставили осматрачницу (ловачку чеку) на самој граници резервата са погледом на заштићено подручје, у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе.

Ловачко удружење „Капетански рит“ Кањижа је након састанка са Управљачем потраживало услове за санитарно–селективни лов на простору СРП „Селевењске пустаре“. Решење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту

природе је исходовано и лов је реализован у складу са решењем о условима заштите природе – почетком 2021. године.

3.7. Пројекти и програми у области рибарства

Покрајински завод за заштиту природе је у свом мишљењу (број 03–2157/2 од 26.10.2016.) навео да у воденим стаништима у СРП „Селевењске пустаре услед неповољног хидролошког режима условљеног нивоом подземних вода и педолошком структуром (песковито земљиште, велике осцилације нивоа подземне воде, пресушивање у летњим периодима, висока заслањеност) није забележено стално присуство ихтиофауне, пошто не постоје услови за формирање и дугорочни опстанак стабилних популација риба. Стога, у смислу члана 2, став 1, тачка 28 Закона о о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Сл. гласник РС“, бр. 128/14) ова водена станишта не могу се сматрати риболовним водама. У складу са мишљењем Завода, Управљач није проглашавао рибарско подручје унутар СРП „Селевењске пустаре“.

Сходно горе наведеном, послове надзора и чувања водених станишта (заједно са ихтиофауном) на територији СРП „Селевењске пустаре“ (као и до сада) обављао је чувар заштићених подручја у складу са Законом о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – испр. и 14/16)), Уредбом о заштити СРП „Селевењске пустаре“ („Сл. гласник РС“, бр. 37/97) и Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ („Службени гласник РС“, бр. 70/2014).

3.8. Пројекти и програми у области пољопривреде

Део Резервата који припада општини Кањижа је већином државно пољопривредно земљиште и издају се кроз процедуре лицитације. Од 2019. године је забележена изузетно добра сарадња са надлежнима у општини Кањижа – прибављено је решење о условима заштите природе. Постоји изузетно квалитетна комуникација и размена информација, а корисници (закупци државног пољопривредног земљишта) се уредно обраћају управљачу приликом започињања активности.

Део Резервата који припада општини Суботица, Лофеј, је већином државно пољопривредно земљиште. Део ових површина је био предмет издавања у закуп – (делови у II и III степену заштите). Део пољопривредног земљишта је у државном власништву. Мали део ових површина је издаван у закуп (делови II и III степена заштите) током претходних година. Стручна служба управљача је почетком 2016. године доставила Комисији за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице податке у вези са површинама које се налазе на заштићеном подручју,

у циљу изузимања наведене површине из Програма. Градска управа Града Суботице – Служба за пољопривреду и пољопривредно земљиште је доставила податке Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде (дописом број: IV08/II–320–77/2018 од 04.07.2018. године) и затражила да се нађе начин да управљач правно – формално може да постане корисник површина које су у програму лицитације пољопривредног земљишта и то на површинама у режиму II и III степена заштите (пошто је I степен, свакако изузет), на којима се реализују пројекти ревитализације у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број:03–3373/2 од 19.01.2018. године). Наведено министарство је доставило допис Градској управи (допис број:951–01–01859/2018–14 од 11.07.2018. године) у ком наводи да се заштита и развој заштићених подручја спроводи према Програму заштите и развоја наведеног заштићеног подручја, на који сагласност даје Министарство заштите животне средине.

Циљ је очување карактеристика станишта – влажних ливада и фрагмената степске и слатинске вегетације. Због распарчености природних станишта негативни утицаји пољопривредног окружења и присуства људи су изузетно јаки. Ширење инвазивних врста и сукцесија екосистема, без контролисаних активности на спровођењу мера активне заштите, води пропадању станишта и врста.

Управљач је кроз Уговора и Анекса уговора о финансирању послова у реализацији Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на заштићеним подручјима (II–401–1150/2021 од 18.11.2021. године) учествовао у вођењу евиденције и базе података о катастарским парцелама пољопривредног земљишта у државној својини у заштићеним подручјима, чуварска служба је обилазила терен и комуницирала са корисницима и потенцијалним закупцима, стручна служба је пружила помоћ у питањима коришћења пољопривредног земљишта у заштићеним подручјима. Такође, управљач је током године интензивно комуницирао са представницима Општине Кањижа и помагао у писању захтева за ревизијом просторног концепта заштите овог заштићеног подручја, конкретно, омогућавање испаше у режиму II степена заштите, што је сада забрањено Уредбом о заштити овог заштићеног подручја. Дозвољавање испаше у режиму заштите II степена би требало да буде основ ревизије просторног концепта заштите, будући да је сукцесија екосистема на субјединицама у режиму заштите другог степена, узела маха и да је неминовна примена испаше као мере активне заштите природе.

Средства за активности на заштити, развоју и управљању пољопривредним земљиштем				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
Буџет јединице локалне самоуправе	300.000,00	300.000,00	100	Управљач
Укупно	300.000,00	300.000,00		

3.9. Пројекти и програми у области управљања водама

Уредбом о заштити је ограничено коришћење водног ресурса на подручју СРП „Селевењске пустаре“ јер се режимима забрањује прокопавање канала и изградња заливних система, извођење радова и активности које би нарушиле геоморфолошку одлике подручја, изградња грађевинских објеката.

Као и претходних година и ове, 2021. године, посебне активности у планском периоду су биле: надзор над усклађеним коришћењем простора СРП „Селевењске

пустаре“, спречавање радова којима се нарушава прописани режим заштите водног ресурса.

Ни током 2021. године нису настављени разговори у вези са регулацијом и ревизијом водног режима на сливном подручју језера Палић и Лудаш (ком припада и СРП „Селевењске пустаре“), а у циљу доношења концепције одржавања и управљања режимом вода на сливном подручју језера Палић и Лудаш. Управљач, као ни други субјекти, није био у прилици да организује састанке.

Чуварска служба је у више наврата евидентирала постављање заливних система (пумпи и цеви) у заштитној зони овог заштићеног подручја. На жалост, с обзиром да управљач нема надлежности у заштитној зони, активности нису спречене, али је покушана едукација (како корисника на терену, тако и представника водопривредног предузећа из Кањиже). Наведено није имало резултата, будући да су за заливне системе пољопривредницима давале субвенције и разне олакшице за куповину.

Напомињемо да је због свега наведеног, као и због приметне аридизације, повлачења подземних вода, неопходно урадити ревизију просторног концепта заштите овог заштићеног подручја у што скоријем периоду. Јер, **црпљењем подземне воде из заштитне зоне овог заштићеног подручја, директно се угрожава опстанак слатина, губе се капиларне везе и нарушава се интегритет овог заштићеног подручја.**

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Током 2021. године су одржана предавања у оквиру истраживачких – еко кампова, али у мањем обиму. 27. октобра, са почетком у 16 часова је одржана дводневна радионица за модровране (од 27 – 28. октобра). Радионица је била изузетно успешна, бројала је преко 42 учесника – представника разних институција и појединаца који учествују и интересују се за заштиту модровране на локалном и глобалном нивоу. Презентоване су активности бројних удружења и појединаца, а разматрали су се и планови за наредну годину. Закључак конференције је, уједно и резултат овогодишњег броја парова модроврана у Србији, које су евидентиране у вештачким дупљама: 360 парова. С обзиром на изузетну успешност гнежђења, порука је да је неопходно наставити са свим активностима које су довеле до садашњег добрих резултата.

Услед појаве заразне болести изазване корона вирусом – COVID19 – управљач није организовао међународне радне волонтерске кампове. Активности истраживања су биле појединачне, тачније, спроводили су их истраживачи појединци, који су исходovali одговарајуће дозволе за своје активности. Настављено је истраживање диверзитета маховина на заштићеним подручјима најсевернијег дела Србије.

Студија диверзитета бриофита у одабраним подручјима најсевернијег дела Србије Резултати истраживања (током 2021. године)

У току марта 2021. године су настављена започета теренска истраживања флоре бриофита (рожњаче, јетрењаче и маховине) на подручју Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“ и Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“. Истраживања су реализована за потребе пројекта “Study of bryophyte diversity within selected areas in northernmost part of Serbia“ финансираном од стране Rufford фондације. У реализацији теренских истраживања учествовало је 5 истраживача: проф. др Марко

Сабовљевић, др Јована Пантовић, др Ивана Стеваноски и Марија Гајић са Биолошког факултета Универзитета у Београду, и Јелена Богосављевић из Природњачког музеја у Београду. Управљачу је достављен материјал који је припремљен кроз пројекат – едукативни видео <https://youtu.be/cqIftRHdPuE>, као и лифлет.

Сарадња са представницима Биолошког факултета Универзитета у Београду и Природњачког музеја у Београду је била изузетно добра. По финализовању идентификације таксона и након израде научног рада, управљач ће добити све податке. У међувремену, током предавања и едукације школске популације, деце и других група, планирано је да се приказује едукативни филм о маховинама на најсевернијем делу Војводине.

У наставку текста следи садржај лифлета – промотивни материјал – који је управљач добио у електронској форми, такође, за потребе промоције ове групе организама.

Studija diverziteta briofita u odabranim područjima najsevernijeg dela Srbije

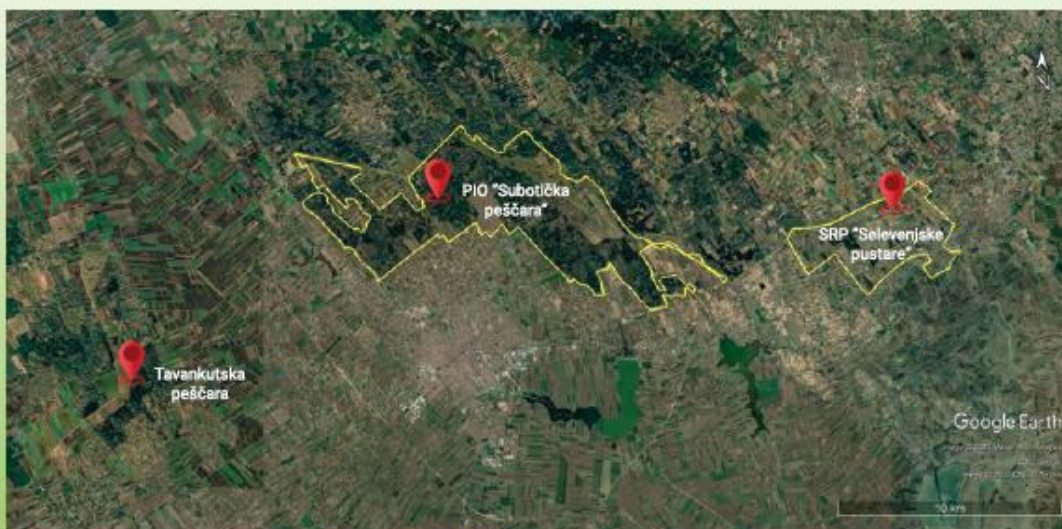
Šta su briofite?

Briofite su evolutivno stare biljke koje nemaju provodno tkivo, pa se još nazivaju i nevaskularnim biljkama. Obuhvataju tri grupe biljaka: mahovine, jetrenjače i rožnjače. Uglavnom su malih dimenzija, jer nemaju potporna tkiva, i odlikuju se dominacijom gametofit generacije kao i jedinstvenim strukturnim i reproduktivnim karakteristikama. Briofite su široko rasprostranjene i naseljavaju različite tipove podloge bilo prirodne (zemljište, stene, koru drveta, trulo drvo, ali i listove vaskularnih biljaka, životinjski feces, lešine) ili veštačke (zidove, krovove, cipele, sunđere).

U Srbiji raste oko 800 vrsta briofita. One su slabije istražene u odnosu na vaskularne biljke Srbije. Zbog toga su podaci o njihovoj distribuciji, bogatstvu i ekologiji nepotpuni za mnoge delove zemlje, pa su planska i detaljna istraživanja određenih područja u Srbiji neophodna. Ovo istraživanje je fokusirano na briofloru severnog dela Vojvodine, u okviru regiona Bačka, koji pre nije bio briološki istraživao.

Istraživano područje

Terenska istraživanja su realizovana u okviru slatinskih i pešćarskih predela na krajnjem severu Vojvodine, uz samu granicu sa Mađarskom. Dva područja - Predeo izuzetnih odlika "Subotička pešćara" i Specijalni rezervat prirode "Selevenjske pustare" su posebnim Uredbama o zaštiti svrstana u II kategoriju zaštite kao prirodno dobro od velikog značaja za Republiku Srbiju. U blizini ova dva područja, zapadno od Subotice, nalazi se i treće istraživano područje - Tavankutska pešćara.

Tri istraživana područja na severu Vojvodine

Navedena područja se odlikuju jedinstvenom peskovitom geološkom podlogom, posebnim režimom podzemnih voda, mozaičnim rasporedom travnih i šumskih tipova staništa i visokim stepenom diverziteta flore i faune. Kombinacija podzemnih voda koje su blizu površine i talasastog reljefa je uslovila da se vlažna staništa formiraju u neposrednoj blizini ekstremno suvih staništa.

Briofite su sakupljene sa više od 150 manjih lokaliteta unutar istraživanih područja, tokom prolećne, letnje i jesenje sezone. Na terenu su skupljane sve vrste, a istraživanjem su obuhvaćeni različiti tipovi staništa (slatinaste livade, kserofilne mešovite šume, poplavni šumarci, muljevite obale kanala) kao i različiti tipovi mikrostaništa i podloge (zemljište, kamen, kora drveta, trulo drvo, zidovi bunari, krovovi kuća itd.).

Sakupljanje mahovina na terenu

Mahovine se sakupljaju u papirne kovertе

Mahovine u papirnim kovertama
u kutiji u BEOU herbarijumu

Prikupljen i osušen materijal se stavlja u papirne kovertе, posebno napravljene za herbarizovanje na kojima su zabeležni podaci o lokalitetu, koordinatama, nadmorskoj visini, staništu, datumu sakupljanja... Svi sakupljeni uzorci su deponovani u okviru briološke zbirke Herbarijuma Instituta za botaniku i Botaničke bašte „Jevremovac“ (BEOU) Univerziteta u Beogradu.

Rezultati i značajni i interesantni nalazi

Specifični ekološki uslovi mozaika staništa ovog područja uslovili su razvoj brioflore jedinstvenog sastava, među kojima se izdvaja više zanimljivih i retkih vrsta mahovina.

Smitova rolnica (*Leptodon smithii*) je retka Mediteransko-atlantska vrsta, koja je zabeležena u Subotičkoj peščari, na lokalitetu Bukvać. U Srbiji zabeležena još samo u okolini Beograda i na planini Tari.

Slatinska jabučica (*Enthostodon hungaricus*) je retka i zaštićena vrsta koja je registrovana na slatinastim livadama na Stočnom pašnjaku u okviru SRP „Selevenjske pustare“. Ova prolećnica se na staništu može uočiti tokom prolećne sezone, posle kišnog perioda.

SRP „Selevenjske pustare“

Enthostodon hungaricus – slatinska jabučica

Šumska staništa u okviru istraživanog područja

Imajući u vidu da su u poređenju sa ostatkom zemlje šumska staništa malobrojna u Vojvodini, delovi Tavankuta, Subotičke peščare i Selevenja koji se nalaze pod šumama, predstavljaju značajno stanište i sklonište za veliki broj vrsta mahovina.

U Selevenjskoj šumi je pronađeno stanište retke vrste peščarska ružica (*Rhodobryum ontariense*). Ovaj nalaz predstavlja prvi nalaz ove vrste za Bačku. U Srbiji se može naći još samo u Deliblatskoj peščari.

Rhodobryum ontariense – peščarska ružica

Dicranum scoparium – обична viljuščica

Dicranum polysetum – seda viljuščica

U zasađenim mešovitim borovim šumama, na kiseljoj zemlji, raste nekoliko vrsta koje su izuzetno retke u Vojvodini, ali su brojnije u brdsko-planinskim oblastima Srbije. To su na primer obična viljuščica (*Dicranum scoparium*), seda viljuščica (*Dicranum polysetum*), srnin ležaj (*Pseudoscleropodium purum*) i velika runasta mahovina (*Rhytidiadelphus triquetrus*). Seda viljuščica se od obične razlikuje po tome što joj je drščica pokrivena slojem gustih belih dlačica, a listići (filoidi) su jako talasasti (undulirani). Mahovina srnin ležaj je karakteristična po izdanku koji ima izgled pera. Velika runasta mahovina je krupna i robusna mahovina, koja se lako raspoznaje po svojim trouglastim listićima, koji su raspoređeni u svim pravcima.

Mahovine u stelji u borovoj šumi

Pseudoscleropodium purum – srnin ležaj

Rhytidiadelphus triquetrus – velika runasta mahovina

Najčešće vrste mahovina koje se mogu naći na pesku i grade pionirske zajednice su obična zvezdica (*Syntrichia ruralis*) i pustarska uvijača (*Pleurochaeta squarrosa*). Iako na prvi pogled mogu da liče jedna na drugu, ove dve vrste je lako razlikovati na terenu. Obična zvezdica je tamnije zlatno-žuto do braon boje, a vrh listića (filoida) je izdužen u beličastu (hijalinsku) dlaku. Pustarska uvijača je karakteristične svetle žućkasto-zelene boje, a listići (filoidi) su bez izdužene dlake na vrhu.

Syntrichia ruralis – obična zvezdica

Pleurochaeta squarrosa – pustarska uvijača

Na peskovitim otvorenim staništima često se sreće i zekina slama (*Brachythecium albicans*). Ova mahovina se lako raspoznaje po svojoj svetloj boji, koja varira od beličasto-žute, kad je suva, do svetlo zelene kad je mokra. Takođe, upečatljiva je po formi izdanaka, koji imaju izgled kanapa.

Brachythecium albicans – zekina slama

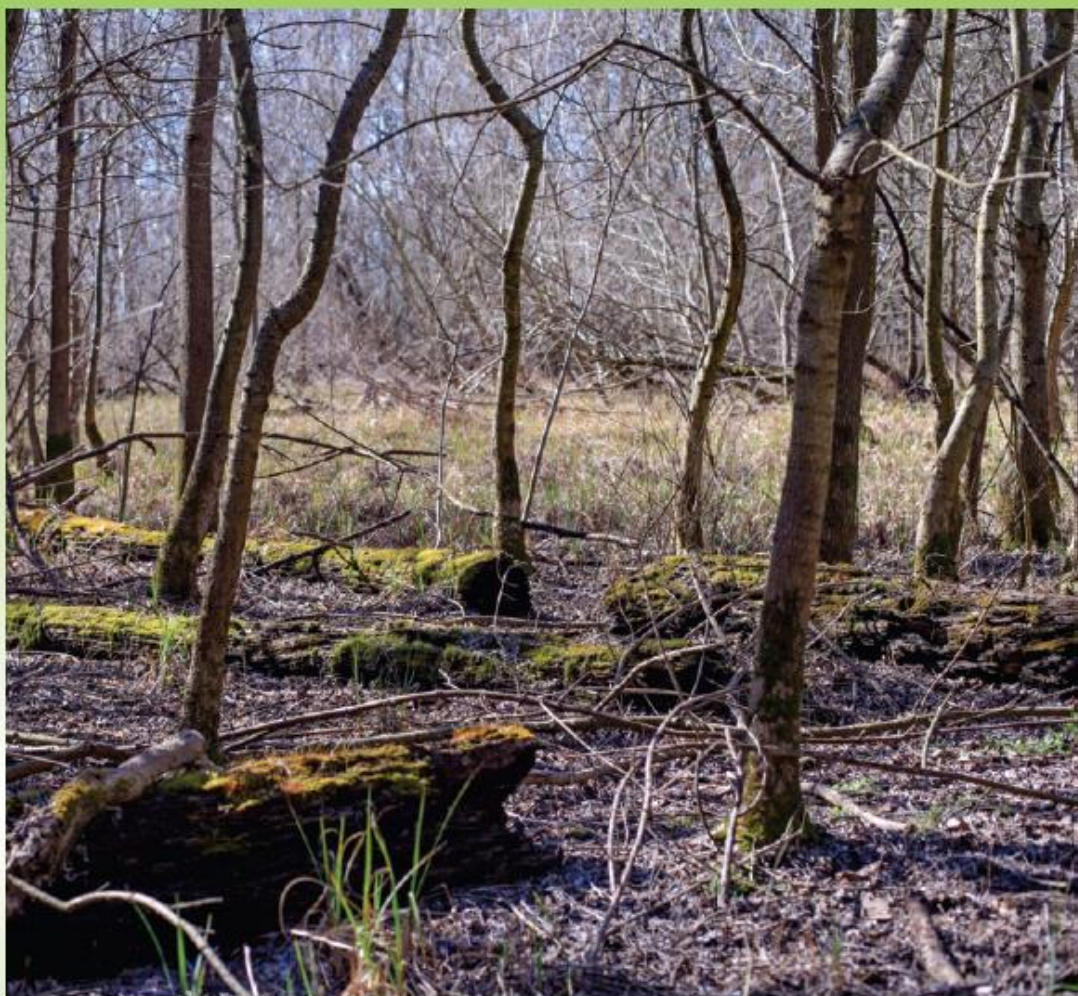
Sanak je najčešća vrsta mahovine u Srbiji. Raste u različitim staništima, a može se naći na raznovrsnim podlogama kao što su trulo drvo, kamen i zemlja. Mahovina jelčica je česta na suvim, travnim staništima, a prepoznatljiva je po izdanku koji ima izgled male jelke, po čemu je i dobila naziv.

Hypnum cupressiforme – sanak

Abietinella abietina – jelčica

Биолошки факултет Универзитета у Београду

Пројекат ID 25015-1 је финансијски подржан
од стране **Rufford фондације**

На основу члана 78 Закона о заштити природе (Сл. гласник РС 36/09), члана 4 став 2; Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, члана 6 став 2 (Сл. гласник РС 5/10) и дозволе Министарства заштите животне средине број 353-01-11/2021-04 од 16.03.2021. и 353-

01-11/2021-04 од 05.05.2021. године, достављени су подаци Музеја, управљач податке доставља надлежном министарству.

Врста	Pulli	Остало	Укупно
<i>Coracias garrulus</i>	65	6	71
<i>Falco tinnunculus</i>	5		5
<i>Buteo buteo</i>		1	1
	70	7	77

Истраживачко образовни рад и мониторинг се одвијају континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“. Управљач учествује кроз надзор, праћење стања и логистичку подршку (превоз теренским возилом). Већина пројекта је вишегодишњег континуираног карактера у функцији заштите врста.

У Резервату се реализују заједнички пројекти: зимско храњење птица на локалитету *Селевењска шума* – (II степен заштите), пројекат постављања вештачких дупљи на одговарајућим стаништима и мониторинг птица дупљашица (сове, птице певачице, грабљивице), мониторинг птица са едукацијом за школску омладину.

Настављене су активности следећих пројеката:

- Програм “Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” – током године су настављене активности на евидентирању гнездећих парова модровране на подручју СРП „Селевењске пустаре“. На подручју резервата нису постављене нове дупље – до краја године је планирано постављање дупљи.
- Програм мониторинга птица дупљашица и других птица на подручју резервата (сове, птице певачице, грабљивице).
- Реализоване су активности у оквиру Међународног зимског цензуса птица водених станишта (IWC –International Waterbird Census) – у сарадњи са Друштвом за проучавање и заштиту птица Србије
- Реализован је Програм мониторинга птица дупљашица и других птица на подручју резервата (сове, птице певачице, грабљивице).
- Организована је посматрања птица у оквиру *Европског дана посматрања птица*. Манифестација се одржавала сваког првог викенда у октобру – обилазак терена у организованој групи, мониторинг и евидентирање уочених јединки птица. Активност су се спроводиле у сарадњи и са Друштвом за проучавање и заштиту птица Србије.

Активности су се финансирале из сопствених средстава удружења.

Настављена су еволуциона истраживања пешчарске перунике (*Iris humilis*), која реализује Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ – истраживач истраживача Стевана Аврамова, истраживача сарадника Института за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, који је евидентирао стање станишта и цветање врста *Iris humilis* (пешчарска перуника) и *Iris pumila* (патуљаста перуника). У питању је вишегодишњи пројекат за који истраживач поседује решење о условима заштите природе број: 03–3374/2 од 19.01.2018. На локалитету Se05 – „Селевењска шума“, чувари су евидентирали цветање и урадили **мониторинг пешчарске перунике (*Iris humilis*) – Стеван Аврамов**. Констатовали су проширење – повећање популације у односу на раније године – евиденције.

Током године, чуварска служба је на терену идентификовала нова станишта за поједине таксоне. На локалитету Se06 – „Лофеј“, чувари су евидентирали **нову**

локацију гороцвета (*Adonis vernalis*), а на Се04 – „Тепломпарт“ пронађена нова локација – станиште врсте мали шаренбубац (*Ophrys sphegodes*).

У складу са дозволом за сакупљање строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака у научноистраживачке сврхе издатом од стране надлежног Министарства за заштиту животне средине Републике Србије (бр. 353-01-729/2021-04.), као и Решењем Покрајинског Завода за заштиту природе АП Војводина (бр. 019-973/2), и договором са управљачем, у току 2021. године реализована су еколошка истраживања водених станишта у околини и у оквиру СРП „Селевењске пустаре“ од стране Научне установе Институт за хемију, технологију и металургију, Универзитета у Београду.

Истраживања су реализована у три наврата, 19-20.04.2021., 24-25.05.2021. и 30.11.-01.12.2021. године.

На поменутих локалитетима реализовано је **узимање узорака макрофита (алги реда *Charales* и васкуларних водених биљака), фитобентоса и фитопланктона.**

Узорковање алги реда *Charales* (пршљенчице) и пратећих васкуларних водених биљака вршено је са циљем одређивања квалитативног и квантитативног састава заједница пршљенчица, као и њихових еколошких карактеристика. Пршљенчице и друге макрофите су узорковане у што мањем, али довољном броју јединки на основу којих може извршити детерминација. Поред сакупљања макрофита, на терену су мерени и физичко-хемијски параметри (Т, рН, ЕС, растворени О₂), а узети су и узоци воде за даље физичко-хемијске анализе, у циљу анализе еколошких карактеристика нађених врста. Чуvari заштићеног подручја – Иван Ласо Пајић и Саша Вујић су били логистичка подршка истраживачима.

Током 2021. године, управљач је издао једно решење о сагласности у складу са чланом 57 и чланом 68 под 5а Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10, 91/2010 – испр. и 14/16) за активности на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“:

1. Сагласност за обављање научно – истраживачке активности на фауни сисара у СРП „Селевењске пустаре“ и ПИО „Суботичка пешчара“ током 2021. године у оквиру пројекта „Успостављање заштићених подручја Натура 2000 у Србији“

Природњачки музеј, 11000 Београд, Његошева 51, др Милан Пауновић
(23.04.2021.)

Реализацију истраживања и припремних активности у вези са истраживањима су финансирали сами истраживачи и управљач из сопствених прихода.

Средства су намењена за трошкове реализације Еко-кампа				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
Сопствени приходи од обављања делатности	84.250,00	43.750,00	100	Управљач и истраживачи
Буџет јединице локалне самоуправе	315.750,00	221.250,00		
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	30.000,00	15.883,50		
Укупно	430.000,00	280.883,50		

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

Настављена је сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе, махом у односу на ревизију заштићеног подручја у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме. Управљач је био активан на терену у вези са овом групом задатака – појачан је мониторинг и праћење стања, а све у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1) Презентација заштићеног подручја

– Штампане промотивног материјала намењеног посетиоцима

Планирана је припрема дизајна и штампа новог издања – тројезична брошура у вези са значајним стаништима и врстама резервата, која би се делила посетиоцима дуж две едукативне стазе. Активност није реализована.

ШТАМПАЊЕ ПРОМОТИВНОГ МАТЕРИЈАЛА НАМЕЊЕНОГ ПОСЕТИОЦИМА				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализован а средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	20.000,00	0,00	0	Управљач
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	80.000,00	0,00		
Укупно	100.000,00	0,00		

– Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)

Наставила се сарадња са локалним и регионалним гласилима Ју еко ТВ, Панон РТВ, ТВ Војводина и свим заинтересованим гласилима, као и са интернет порталом www.subotica.info о чему је надлежно министарство обавештавано месечном динамиком.

Активности су се реализовале из прихода од накнада за коришћење заштићеног подручја.

Медијско представљање (снимање из ваздуха, израда видео и аудио материјала)				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализован а средства	%	Извршилац посла
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	30.000,00	0,00	0	Управљач
Укупно	30.000,00	0,00		

– Брендирање – установљавање заштитног знака СРП „Селевењске пустаре“

Управљач је и током 2021. године планирао да у складу са постојећом легислативом знак заштићеног подручја пласира локалном становништву и корисницима простора као могућност постављања на своје производе, презентације и сл.. Нажалост, због недостатка људских и финансијских средстава, као и услед појаве пандемије заразне болести, планиране активности нису реализоване.

2) Опремање центра за посетиоце

На подручју Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ не постоји центар за посетиоце, већ Визиторски центар Лудаш, смештен у СРП „Лудашко језеро“ има ту намену за сва заштићена подручја у региону. (Више детаља у Извештају о остваривању Програма управљања Специјалним резерватом природе „Лудашко језеро“ за 2021. годину)

3) Пројекти и програм у области туризма

Током 2021. године нису реализовани пројекти у области туризма – углавном – за то су постојали оправдани разлози. Конкретно, огроман број неидентификованих лица која се неконтролисано крећу по овом заштићеном подручју и целом пограничном региону.

VII САРАДЊА

1) Сарадња и партнерство са локалним становништвом и 2) Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

И током 2021. године се сарађивало са корисницима простора (локално становништво, закупци пољопривредног државног земљишта, пољопривредници). Регистровани су упити током целе године – укупно (14). Махом су се јављали корисници и власници катастарских парцела приликом, тј. пре почетка реализације пољопривредних радова. Велики број упита се односио и на тумачење постојећих решења о условима заштите природе – могућа дубина орања, период сетве, жетве. Локално становништво представља велику помоћ приликом мониторинга, како строго заштићених и заштићених врста, тако и инвазивних врста биљака и животиња. Такође, на основу прича локалног становништва, добијамо информације о ареалима (распрострањењу) појединих врста, па чак и станишта. Јер, старо становништво још увек памти какви су услови били пре „уређивања“ предела на овом подручју. На основу тих прича, управљач покушава да реконструише некадашњу слику и да припрема нове пројекте ревитализације (колико је у домену управљача). На жалост, неке ствари су иреверзибилне и то је, можда, и најтеже предочити локалном становништву.

Остали корисници простора су се обраћали упитима, углавном, у вези са коришћењем Селевењске шуме (крчење багрема, сакупљање грана и сл.).

3) Сарадња са невладиним организацијама

Наставила се дугогодишња сарадња са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ кроз разне програме и активности (детали у претходним поглављима).

4) Међународња сарадња

Настављена је и значајно унапређена сарадња са Националним парком Кишкуншаг из Кечкемета (Мађарска).

У новембру 2021. године, управљач је у сарадњи са стручњацима Националног парка „Кишкуншаг“ идентификовао све постојеће хумке слепог кучета (*Nannospalax leucodon montanosyrmensis*) на нашем заштићеном подручју – ПИО „Суботичка пешчара“.

И током 2021. године су настављени договори да се стручна служба састаје месечном динамиком и то наизменично – један састанак у Мађарској, а други – наредног месеца – у Србији, док ће чуварска служба чешће да има заједничке обиласке терена, по истом кључу – заједнички терен мађарске и наше чуварске службе прва посета (обилазак) у Националном парку „Кишкуншаг“ у Мађарској, а други на нашим заштићеним подручјима. Састанци су одржавани, у мањем обиму, због пандемије, али су поред конструктивних договора, обухватили и презентацију значајних области за обе стране – конкретно – мониторинг врста и станишта, проблеми у управљању специфичним типовима станишта, планови за даље заједничке прекограничне пројекте; униформисање активности чуварских служби (пресек обавезних активности чувара у односу на наше и мађарске прописе); заједнички рад у оквиру Natura 2000 врста (појачано праћење и евидентирање одређених таксона и станишта) и слично. Поред наведеног, сарадња са НП „Кишкуншаг“ се огледала и у међусобним посетама приликом обележавања значајних датума за заштиту природе.

Детаљи у вези са међународном сарадњом су описани у месечним извештајима које управљач доставља Министарству.

5) Сарадња са надлежним институцијама

Настављена је сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе, махом у односу на ревизију заштићеног подручја у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме. Управљач је био активан на терену у вези са овом групом задатака – појачан је мониторинг и праћење стања, а све у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату.

У више наврата током 2020. године је реализована инспекцијска контрола управљача у вези са СРП „Селевењске пустаре“ (евидентирање докумената предвиђених Законом о заштити природе, контрола решења о условима заштите природе и контрола рада и евиденције теренских белешки чуварске службе) од стране инспектора за заштиту животне средине у области заштите и коришћења природних добара и ресурса (Република Србија, Аутономна Покрајина Војводина, Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, Подручна јединица Суботица). Предмет инспекцијског надзора је била контролна листа која се налази на интернет страници Покрајинског секретаријата:

[http://www.ekourb.vojvodina.gov.rs/sites/default/files/KL PRI 01–Upravljac_i_zasticenih_podrucja.doc](http://www.ekourb.vojvodina.gov.rs/sites/default/files/KL_PRI_01-Upravljac_i_zasticenih_podrucja.doc)

Записнички је констатовано да управљач поседује сву потребну документацију.

Настављена је добра сарадња са Градом Суботица – учешће у разним активностима које се односе на кориснике простора, конкретно у СРП „Селевењске пустаре“ (давање разних мишљења, сагласности и сл.), као и са јавним предузећима којима је Град оснивач.

Записнички је констатовано да управљач поседује сву потребну документацију и обавља своје послове у складу са законским прописима.

Управљач је наставио сарадњу са Прихватилиштем за дивље животиње „Зоо – Палић“ – велики број јединки птица је пуштен у природу, након опоравка у наведеном прихватилишту.

Управљач је присуствовао семинару за управљаче, који је организовало Министарство заштите животне средине у Националном парку „Тара“, као и на другим семинарима у организацији министарства (ЕУ за NATURA 2000 у Србији). Радионица је организована кроз активности „ЕУ за Натуру 2000 у Србији“ – пројекат који омогућује припрему за приступање ЕУ у области заштите природе и успостављање мреже Натура 2000, у складу са Директивама о птицама и стаништима, као и кроз „EISP 2 – Програм подршке инфраструктурним пројектима у области животне средине“ – који финансира Шведска. У складу са наведеним пројектима, предвиђена је идентификација и припрема приоритетних пројеката у области заштите природе и очувања биодиверзитета, који би даље унапредили заштиту природе у Србији и планирање пројеката и инвестиција у заштићеним природним добрима.

6) Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

И у 2021. године се одвијало стално медијско приказивање (дневне новине, часописи, магазини, радио, телевизија) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања комплетног заштићеног подручја, његовог коришћења, као и

проблема и тешкоћа који прате заштиту. Као и претходних пар година и ове, 2021. године, најчешће теме у вези са СРП „Селевењске пустаре“ су биле присуство миграната, ревитализација шумо–степских станишта, коришћење шумског земљишта (Селевењске шуме).

Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	50.000,00	15.000,00	100	Ноах агенси
Укупно	50.000,00	15.000,00		

VII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

Током 2021. године је регистровано више пожара на предметном заштићеном подручју.

Чуварска служба је континуирано на терену обављала разговоре са локалним становништвом у циљу превенције од пожара (спречавање паљења стрњике и трске и указивање на штетне последице пожара), међутим, током јануара фебруара 2020. године је на заштићеним подручјима Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ и Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ забележен велики број пожара. Починиоци нису затечени.

Фебруар 2021. године:

23. фебруар – На локалитету Se03 – „Богарзо“ – чувар је евидентирао трагове свежег пожара – фотографија са дроном.

28. фебруара – На локалитету Se08 – „Килапош“ је уочен дим са локалитета Se04 – „Темпломпарт“. Када је чувар стигао на предметну локацију, пожар је већ био прилично велик. Чувар је обавестио ватрогасце који су стигли за пола сата. Требало је преко два сата (2,5 часова) да се угаси ватра. Измерена је изгорела површина и локалитет је фотографисан.

Мај 2021. године:

Током маја месеца је евидентиран **један пожар** у непосредној близини заштићеног подручја. **05. маја** су чувари заштићеног подручја – Иван Ласло Пајић и Саша Вујић

обишли СРП „Селевењске пустаре“. Ван заштићеног подручја, у непосредној близини локалитета Се06 – „Лофеј“, код старог мајдана, чувари су евидентирали пожар, позвали ватрогасце и учествовали у гашењу пожара. Ватра је захватила тршћак.

Током осетљивих периода (рано пролеће, касна јесен, дани око Првог маја) чуварска служба обавља појачан надзор.

Активности су реализоване из сопствених ресурса.

Противпожарна заштита				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализован а средства	%	Извршилац посла
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	25.000,00	2.186,25	100	ПРЕВИ Д.О.О.
Укупно	25.000,00	2.186,25		

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Током 2021. године нису обележавани значајни датуми за Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“, због постојања пандемије заразне болести COVID19.

Кроз медијске наступе и давање разних изјава за телевизијске и радијске станице, управљач је указао на значајне датуме.

- 11. април – Дан заштите природе
- 22. април – Дан планете Земље
- 5. јун - Светски дан заштите животне средине

Обележавање важних датума за заштиту животне средине (5. Јун Светски дан заштите животне средине – Дан Јавног предузећа „Палић-Лудаш“)				
Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализован а средства	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	56.000,00	0,00	0	Управљач
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	14.000,00	0,00		
Укупно	70.000,00	0,00		

3. Извори финансирања

Јавно предузеће „Палић–Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и СРП „Селевењске пустаре“.

Делатност Сектора заштите природе – организованог у стручну и чуварску службу управљача се суфинансира из следећих извора:

- Буџет Републике Србије – Министарство заштите животне средине
- Аутономна Покрајина Војводина – Покрајински Секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине
- Буџет јединице локалне самоуправе – Град Суботица
- Сопствени приходи од обављања делатности
- Сопствени приходи од реализације накнада за коришћење заштићеног подручја

Напомињемо да је управљач достављао Месечне извештаје о реализацији годишњег програма управљања, тачније, извештаје о радовима и активностима спроведеним на заштићеном подручју, надлежном Министарству, у складу са обавештењем које је достављено електронском поштом дана 17.11.2017. године. Месечни извештаји су достављани до 05. текућег месеца, за претходни. У наведеним извештајима се налазе детаљни описи свих активности на предметном заштићеном подручју.

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА 2021. ГОДИНУ – Табела прихода за заштићено подручје СРП „Селевењске пустаре“

Ред. број	Извори прихода	Планирано Износ у динарима	Уговорено Износ у динарима	Реализовано Износ у динарима до 30.11.2021.
1.	Средства Буџета Републике Србије	1.888.300,00	740.000,00	740.000,00
	1.1. Министарство пољопривреде и заштите животне средине	1.888.300,00	740.000,00	740.000,00
	1.2. Остала средства Републике Србије	0,00	0,00	0,00
2.	Сопствени приходи	2.257.250,00	2.440.340,39	1.511.251,12
	2.1. Приходи од обављања делатности	243.250,00	377.415,39	377.415,39
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	2.014.000,00	2.062.925,00	1.133.835,73
	2.3. Остали сопствени приходи	0,00	0,00	0,00
3.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	1.235.850,00	1.584.171,66	1.584.171,66
	3.1. Град Суботица	1.235.850,00	1.584.171,66	1.584.171,66
4.	Остала средства	0,00	0,00	0,00
	4.1. АП Војводина	0,00	0,00	0,00
	4.2. Конкурси	0,00	0,00	0,00
	Укупно приходи	5.371.676,00	4.764.512,05	3.835.422,78

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА 2021. ГОДИНУ – Табела планираних расхода за заштићено подручје СРП „Селевењске пустаре“

	Врста расхода	Буџет Републике Србије	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Остала средства	Планирано укупно	Реализација (30.11.2021.)	Реализација (31.12.2021.)
III	ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ	1,812,300.00	150,000.00	920,100.00	1,784,276.00	0.00	4,666,676.00	3.537.353,03	
	Бруто зараде чувара	720,000.00	0.00	0.00	182,687.00	0.00	902,687.00	895.586,56	
	Остали трошкови чуварске службе	300,000.00	100,000.00	0.00	333,311.00	0.00	733,311.00	786.587,05	
	Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача и материјални трошкови њиховог рада	80,000.00	0.00	620,100.00	601,578.00	0.00	1,301,678.00	1.288.677,92	
	Остали трошкови стручне службе	0.00	0.00	0.00	100,000.00	0.00	100,000.00	0,00	
	Управљање отпадом	160,000.00	0.00	0.00	40,000.00	0.00	200,000.00	131.793,00	
	Одржавање постојећег мобилијара	160,000.00	0.00	0.00	40,000.00	0.00	200,000.00	0,00	
	Обележавање	218,400.00	0.00	0.00	134,600.00	0.00	353,000.00	0,00	
	Заснивање и успостављање базе података ГИС	85,000.00	0.00	0.00	139,000.00	0.00	224,000.00	0,00	
	Мониторинг	88,900.00	0.00	0.00	38,100.00	0.00	127,000.00	124.708,50	

	Рекултивација	0.00	50,000.00	0.00	0.00	0.00	50,000.00	10.000,00	
	Ревитализација и мере активне заштите природе	0.00	0.00	0.00	175,000.00	0.00	175,000.00	0,00	
	Задаци и активности на заштити, развоју и управљању пољопривредним земљиштем	0.00	0.00	300,000.00	0.00	0.00	300,000.00	300.000,00	
IV	ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	0.00	84,250.00	315,750.00	30,000.00	0.00	430,000.00	280.883,50	
	Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја		84,250.00	315,750.00	30,000.00	0.00	430,000.00	280.883,50	
VI	ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА	20,000.00	0.00	0.00	110,000.00	0.00	130,000.00	0,00	
	Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима	20,000.00	0.00	0.00	80,000.00	0.00	100,000.00	0,00	
	Медијско представљање (израда аудио и видео материјала)	0.00	0.00	0.00	30,000.00	0.00	30,000.00	0,00	
VII	САРАДЊА	0.00	0.00	0.00	50,000.00	0.00	50,000.00	15.000,00	
	Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима	0.00	0.00	0.00	50,000.00	0.00	50,000.00	15.000,00	
VIII	ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ	56,000.00	0.00	0.00	39,000.00	0.00	95,000.00	2.186,25	
	Противпожарна заштита	0.00	0.00	0.00	25,000.00	0.00	25,000.00	2.186,25	
	Обележавање важних датума за заштиту животне средине	56,000.00	0.00	0.00	14,000.00	0.00	70,000.00	0,00	
	УКУПНИ ТРОШКОВИ	1,888,300.00	234,250.00	1,235,850.00	2,013,276.00	0.00	5,371,676.00	3.835.422,78	

Као накнада за коришћење заштићеног подручја СРП „Селевењске пустаре“ остварено је 2,013,276.00 РСД приход, што је 37,5 % од укупних средстава (5,371,676.00 РСД) која су била потребна за реализацију управљања СРП „Селевењске пустаре“ у 2021. години.

Дана 30.11.2021. године, у односу на комплетан програм управљања СРП „Селевењске пустаре“ у 2021. години реализовано је око 70% планираних активности.